

**v
i
j
e
s
t
i**

**DRUŠTVA
BIBLIOTEKARA
ISTRE**

**db
i PULA**

Godina VIII
broj 10 / listopad · 1989.

VIJESTI, glasilo
Društva bibliotekara Istre

Godina VIII; broj 10/listopad 1989.

Nakladnik: DBI Pula, Gupčeva 2
tel. 052 23-888

Uredništvo:

Bruno Dobrić (glavni i odgovorni urednik), Boris Biletić, Vladimir Bilić, Dajna Nežić i Marija Petener-Lorencin

Izdavački savjet:

Mladena Antonijević, Vladimira Butković, Branimir Crljenko (predsjednik), Marija Čakić, Nevenka Defrančeski, Loretta Gropuzzo, Mladenka Hammer, Nada Močan, Marija Petener-Lorencin, Olivera Radović, Jelica Šćira.

Tehnički urednik:
Vladimir Bilić

Prijepis:
Boris Zenzerović

Ovitak oblikovao:
Neven Šperanda

Lektor i korektor:
Dajna Nežić

Naklada: 150 primjeraka

Uredništvo ne odgovara za stručna mišljenja i podatke u pojedinim priložima; rukopise ne vraćamo.

"Vijesti" izlaze dvaput godišnje

K A Z A L O

U v o d n i k:

Marija Petener-Lorencin - UZ 10. JUBILARNI BROJ 11

O b l j e t n i c e:

Jakov Jelinčić - 100. GODIŠNJICA OSNIVANJA "HRVAT-SKE ČITAONICE" U SV. PETRU U ŠUMI... 2

T e m a b r o j a: KOMPJUTORIZACIJA BIBLIOTEKA

Tijana Barbić-Domazet - ONLINE BAZE PODATAKA I KORISNICI 13

Sonja Bulešić - BIBLIOTEČNO-INFORMACIJSKI SISTEM DANAS I SUTRA 18

Branimir Crljenko - ZALAGANJE DBI-a ZA TRANSFORMACIJU KNJIŽNICA 20

Danijana Frančić - OBRAZOVANJE KORISNIKA INFORMACIJSKIH SISTEMA 21

I n t e r v j u

Branimir Crljenko - KNJIGOM DO ČITATELJA 25

V i j e s t i:

NOVOOSNOVANA "ZBIRKA STARE I RIJETKE GRADE" U NAUČNOJ BIBLIOTECI U PULI 28

KNJIŽNICA - ANIMATOR KULTURNOG ŽIVOTA 29

IZBORNA SKUPSTINA DBI 30

O b a v i j e s t

"OKRUGLI STOL" DBI 31

O S O B N E V I J E S T I

Tijana Barbić-Domazet 31

D o d a t a k: "PRAVILA ČITAONICE U PULJU"..... 32

VIJESTI

**DRUŠTVA
BIBLIOTEKARA
ISTRE**

Godina VIII
broj 10/listopad 1989.

Cijenjeni čitaocē,

Ovim jubilarnim brojem zaokružujemo devetogodišnji rad na našem listu. Prvi broj pojavio se nenadano i izgleda nam kao da je to bilo jučer.

Prisjećate se sigurno uvodnika Romana Lukina u kojem je zapisao: "Vijesti Društva bibliotekara Istre pojavljuju se prvi put u našoj sredini s ciljem redovitog obavješćavanja članova Društva i javnosti uopće, o programima rada Društva, o značajnijim zbivanjima i dostignućima u bibliotekarstvu Istre, Hrvatske i Jugoslavije."

Što je tih dana Upravni odbor DBI-a sa Marijom Tikvić na čelu potaknulo da izade s ovakvim listom?

Koliko god je Istra povijesno i geografski jedinstveno područje u mnogim je djelatnostima, pa tako i u bibliotekarstvu, u to vrijeme bila razjedinjena. Zaključak da treba objediniti tu djelatnost, na ovom malom prostoru, bilo je moguće ostvariti upravo ovakvim listom, gdje će svi, bez obzira na prisustvovanje raznovrsnim sastancima, dogovorima, seminarima moći na vrijeme doći do informacija i svoj rad usmjeriti u tom smjeru.

Ambicije o izgledu lista bile su vrlo skromne, ali cilj je bio pred nama!

List se iz broja u broj mijenjao, dobivao na sadržaju i izgledu, bogatio se rubrikama da bi se ovim desetim jubilarnim brojem mogli i pohvaliti.

Doduše, u jednom trenutku (1983-1984.) učinilo nam se da će se list i ugaziti, jer se očekivala veća financijska i stručna pomoć, podrška i sudjelovanje, a nailazilo se na suprotno.

Ipak, na kraju prvog desetljeća svog izlaženja ovaj list može se pohvaliti činjenicom da je to jedan od rijetkih bibliotekarskih listova regionalnog karaktera u Hrvatskoj, a posebno s tolikim vijekom. Nametnuo se aktualnošću priloga odlučnošću u ukazivanju na probleme s kojima se bibliotekarstvo susreće danas, a u isto vrijeme govori on i o njegovoj prošlosti.

I što da se kaže još? Poželimo mu da izlazi još dugo, a svim dugogodišnjim suradnicima zahvalimo ovom prilikom.

Marija Petener-Lorencin

100. GODIŠNJICA OSNIVANJA "HRVATSKE ČITAONICE" U SV. PETRU U ŠUMI

Devetnaestog svibnja 1989. godine navršilo se ravnih 100 godina od osnivanja "Hrvatske čitaonice" u Sv. Petru u Šumi. Prigoda je to da se osvrnemo na njen nastanak i njeno djelovanje. Nije ona, doduše, najstarija čitaonica na području Istre. Prije nje su npr. nastale ona u Puli (1869), u Lindaru (1883) i Gračišću (1887). Tri godine prije Čitaonice u Puli nastala je ona u Kastvu (1866). O svemu tome opširno nas obavještava Božo Milanović u svojoj knjizi "Narodni preporod u Istri", II.

Radi čega smo se odlučili da upravo o ovoj Čitaonici posebno pišemo? Uz činjenicu da se u 1989. godini slavi 100. obljetnica njezina osnivanja, glavni je razlog i činjenica da se u župnom uredu u Sv. Petru u Šumi sačuvala dragocjena knjiga zapisnika sjednica navedene Čitaonice u obliku bilježnica, te još jedna knjiga u istom obliku, u kojoj su navedena imena i prezimena svih članova i podaci o plaćanju članarine. Iz ove knjige saznajemo da su počasnici članovi ove Čitaonice bili: Josip Juraj Strossmayer, biskup dakovački - od 1. svibnja 1891, dr. Ivan Crnčić, kanonik i ravnatelj Zavoda sv. Jeronima u Rimu - od 18. svibnja 1891, dr. Franjo Volarić, narodni zastupnik i kanonik u Krku - od 18. svibnja 1891, dr. Ivan Šušl, prepozit kanonika u Trstu - također od 18. svibnja 1891, dr. Matko Laginja, odvjetnik u Puli i narodni zastupnik, te Vjekoslav Spinčić, umirovljeni profesor i narodni zastupnik. Za posljednju dvojicu ne navodi se datum pristupa. Iz zapisnika je vidljivo da su potonja dvojica primljena na prijedlog Mate Lazarića na sjednici od 26. svibnja 1895.

Dajemo kratak prikaz rada Čitaonice na temelju navedene knjige zapisnika sjednica dok osnovne podatke o odredbama statuta i popis prvih članova Čitaonice donosimo na temelju dokumenata koji se čuvaju u fondu Carsko-kraljevskog Kotarskog poglavarstva u Parizu (1868-1918), u kut. 52, grupa spisâ I/8 - Udruženja ... Fond se čuva u Historijskom arhivu u Pazinu.

Deveti travnja 1889. stigla su od C. kr. Namjesništva odobrena pravila (statut). U pravilima, između ostalog, stoji da je svrha društva pouka i zabava (čl. 3). Tu svrhu ono postiže čitanjem knjiga i novina, razgovorima, javnim predavanjima i zabavnim večerima (čl. 4).

"Zaslužne po općinu i narod muževе ima glavna skupština imenovati počastnima članovi" (čl. 10).

Na sjednici od 22. travnja 1889. imenovan je odbor odnosno uprava Društva koja se sastojala od tri člana:

Franjo Lazar, župnik supetarski (- predsjednik),
te iz Sv. Petra u Šumi Matej Lazarić (- tajnik) i Mijo Buršić
(- blagajnik).

Društvo je imalo 34 člana: Franjo Lazar, Matej Lazarić, Mijo Buršić, Bartul Turčinović, Antun Turčinović, Marko Turčinović pok. Martina, Josip Bratulić pok. Mateja, Dragutin Bratulić, Matej Banovac od Josipa, Antun Banovac Starešina, Antun Banko, Josip Banovac od Mije, Franjo Macuka pok. Mateja, Vinko Jurman Testor, Josip Klemen od Jakova, Šimun Macuka, Matej Kopitar, Josip Macuka, Šimun Banovac pok. Franje, Matej Bratulić Matić, Stjepan Serblin, Matej Banovac Valentin, Matej Bratulić pok. Ivana, Franjo Dajčić pok. Ivana (- svi iz Sv. Petra u Šumi), Ivan Ujčić iz Munci, Franjo Ujčić iz Munci, Matej Ujčić iz Munci, Antun Ujčić iz Munci, Josip Križmanić iz Munci, Liberat Sloković iz Slokovići, Ivan Dobrila iz Dobrili, Antun Bertoša iz Pazina, Ivan Mohorović iz Zabrežani i Pravdoslav Filipić iz Lindara.

Na ovoj je sjednici odlučeno da se 19. svibnja održi svečano otvaranje Čitaonice. U tu su svrhu poslani pozivi širom Istre na koje su se mnogi odazvali.

Pustimo da o tome govori tajnik Matej Lazarić koji je u zapisniku napisao slijedeće (u svim daljnjim citatima poštujemo tekst originala bez obzira na pravopis i eventualne pogreške):

"Narav nakitila nas liepim i toplim danom. Sa raznih strana mile nam Istre posjetilo nas mnogo rodoljuba, želeći i oni svečanosti prisustvovati i dieliti s nama radost i veselje. Neki gostovi nadošli su nama još dan prije otvorenja a ostali prije i poslije podne. Poslie blagoslova, sabralo se mnoštvo puka pod vedrim nebom na našem trgu. Pjevači zapjevali "Carevku", a narod udari živio u odabranje. Cim su pjevači svršili, stupi naš Veleč. gosp. Zakić, urednik iz Pule, na malko uzvišeniје mjesto, te stade narodu baš iz srđca govoriti o ljubavi do Boga, do cara do naroda i do naj veće narodne svjetinje t. j. narodnoga jezika. Puk uznešen krasnim govorom gosp. Zakića, poprati često njegove rieči

burnimi usklici: Živio Franjo Josip I, živo naš Dr D. Vitezić, živili naši zastupnici, živila "Hrvatska Čitaonica" itd. Iza toga krene narod u društvene prostorije, zatim u prostorije gdje se imao izvesti program svečanosti.

Sve točke bijahu na obće zadovoljstvo izvedene. Oduševljeno pozdravljahu prisutni svaku točku programa: pleskanja i živio klici nije bilo kraja i konca. Sa vlakom na 4 sata posjetili su nas članovi sa predsjednikom Puljske "Čitaonice", te su oni mnogo svojim pjevanjem nas razveseljavali. Došlo je gostova iz Žminja, Kanfanara, Pazina, Lindara, Gračišća, Gologorice, Staroga Pazina, Boljuna, Tinjana, Kringe itd. Mnogo od njih, koji nisu mogli svečanosti prisustvovati izjavili su svoje čestitke pismeno, a nekoji brzojavno: Spomenuti mi valja osobito brzojav presvjetloga biskupa Strossmayera u kojem nas blagoslivlje i čestita našoj "Hrvatskoj Čitaonici". Taj brzojav bio je javno pročitan, a na koncu kliknuše svi gromovito živio biskup Strossmayer! Iz Trsta stiglo nam brzojavnih pozdrava, od presvjetloga Dra R. Vitezića i drugih.

Teško nam bilo pri srcu rastati se sa gostovi iz puljšćine i porešćine, koji su morali vlakom krenuti. Naš narod sproveo je gostove na kolodvor i pozdravio ih još jednom prije odlaska. Gospoda talijanska, koja su bila zatvorena u Pavlinskom samostanu htjela su izazvati nemir u narodu, ali im žlica kratak rep imala. Naš narod ponašao se sasama mirno i plemenito.

Poslie na večer sastali smo se uz kapljicu dobra vina i izvrstne jestvine.

Nadošla pako doba, da smo se morali rastati. Svuda mirno naokolo ponašala se družina, da je bilo baš dika."

Svečanost je prošla. Trebalo je početi s radom. Iz sačuvanih zapisnika vidljivo je kojim su se novinama odnosno časopisima mogli koristiti članovi Čitaonice, odnosno njihovih obitelji. Iz nekoliko uredništava stizali su Čitaonici razni časopisi. Ona je u određenim vremenskim razdobljima primala među listovima "Katoličku Dalmaciju", "Glasnik sv. Josipa", "Obzor", "Hrvatsku", "Dom i sviet", "Zvekan", "Pučki list", "Edinost", "Diritto Croato" (kasnije "Pensiero Slavo"), "Glasnik Presv. Srca Isusova", "Gospinu Kronicu". Bila je tu, naravno, i "Naša Sloga" za koju

se u zapisniku sjednice od 20. svibnja 1894. kaže da bez nje "ne bi smjelo ostati nijedno narodno društvo". (Detaljni popis donosimo u prilogu.)

Dio listova Društvo je plaćalo po sniženoj cijeni, a dio je posuđivao župnik. Čitaonica je bila kolektivni član "Matice Hrvatske" te je redovito primala knjiga tiskane kod nje. Dobivala je i knjige od "Društva sv. Jeronima".

Na početku jedne od ovih knjiga tajnik Matej Lazarić zapisao je:

"Naš neumrli Petar Preradović pjeva:

U slozi je ljudska sila,
U ljubavi božja veća;
U združenju obih pako,
Svakom društvu svaka sreća!"

Računajući na pomoć sa strane i na slogu članova, Društvo je donijelo odluku da se gradi društvena kuća koja će biti nazvana "Narodni dom".

Predsjednik Franjo Lazar najavio je taj pothvat ovim riječima:

"Štovani čitaoničari, predraga braćo. Danas pozvani ste na okup, da se sporazumite medju sobom, kako da si sagradimo društvenu kuću. Da Vas k ovoj razpravi pozvah, potaknula me je misao, da uz svu svoju najbolju volju morali bismo od društva odustati, ako bi nam občina oduzela uzajmene prostorije, u kojih se sada nalazimo, pošto drugdje u mjestu neima za društvo prikladnoga stana. Neostaje nam dakle drugo, nego svojski se zauzeti, da si sagradimo svoju kuću. Svoja kućica svoja voljica. Mi zaista sami ne bimo mogli pomisliti svrsi dotjerati ali pomoći će nas pri tome za stalno ostala naša braća. Koji 10 koji 20 novč. koji 1 for. koji 5 for. 10 for. itd. Doprinesite liepu svoticu. Zrno po zrno pogača, kamen do kamena palača. Svih Vas vidim, hvala Bogu, zdravih, te nit ne dvojim, a da nećete i Vi pri gradnji pomoći koji kamenjem, koji vodom koji komadom zida, budući da Vas ima do 10 zidara."

Zapisničar nastavlja: "(Veselje medju članovi; svi vele hoćemo). Prije svega treba nam priskrbiti tlo, te po momu mjenju naj shodnije za sgradu bi bilo tlo ili bolje rekuć gromača što leži na sjevero iztočnoj strani občinskoga trga izmedju dobra gosp. Karla Šurana, ali pošto je zemljište svojima občine trebalo bi

istu zamoliti neka bi nam je tlo prodala..."

Razvila se živa rasprava, čiji je rezultat bio jednoglasno usvojen prijedlog da se zamoli Općinu da na prvoj sjednici donese odluku o poklanjanju navedenog terena Društva, s time da bi kuća, u slučaju prestanka rada Društva bila vlasništvo Općine do osnivanja novog sličnog društva.

Na sjednici od 8. studenog 1891. izabran je odbor za sakupljanje milodara za gradnju "Narodnog Doma" u sastavu: župnik Franjo Lazar, Petar Bolonić, Zdravko Banovac, a za zamjenika Šime Macuka, Josip Klemen i Frane Ujčić.

Nazni članovi svečano su obećali doprinos u novou i radu u iznosu od 214 For., a sam župnik Lazar 50 For.

Osim čitanja i priređivanja raznih priredbi zabavnog karaktera jedan od oblika zabave bio je i boćanje. Za potrebe članova Čitaonice i njihove rodbine župnik je na vlastiti trošak i na vlastitom zemljištu sagradio boćalište ("igrališće za krugljanje").

Za muzičku razonodu kupljen je muzički instrument marke "Ariston" (vjerojatno se radilo o harmonijumu) i notni materijal.

Čitaonica je zarana imala i svojih protivnika što je posebno vidljivo iz zapisnika sa sjednice od 12. srpnja 1896. u kojem se upravo to na više mjesta naglašava. Evo nekoliko zapisa iz tog zapisnika:

"Prema svršetku društvene godine popravlja se zgrada u kojoj je smještena Čitaonica: pa zato nije bilo moguće unutar zalaziti, dok ne bijaše delo dovršeno. To je baš uzrok, da su se članovi više sakupljali oko igre na kruglje, mjesto u sobi. Već su nje koji protivnici Čitaonice mislili, dapače skoro nam se rugali, da je tobože Čitaonica propala, ali njihovo veselje je preuranjeno. Ne! nije propala, a neće ni propasti dok budu gg. članovi ostali vjerni svojim načelom, kako do sada. A zato baš bit će dužnost gg. članova da još više i otvorenije rade za napredak Čitaonice i u laž utjeraju one krive govore, koji su bili zlobno napereni protiv nama. Sada imamo još ljepši prostor za sakupljanje, što nam daju prigodu da pokažemo koliko nam na srcu leži napredak. U Čitaonici nas čeka duševna hrana, tu si možemo ukrijepiti duh sa čitanjem lijepih knjiga i novina, a kadkada i sviranjem na "Ariston" i pjevanjem itd."

Da to nisu bile nove pojave, te da ni samo osnivanje nije išlo glatko, sugerira i predsjednik Lazar na glavnoj skupštini od 22. svibnja 1892. u svom uvodnom slovu ovim riječima:

"Veleštovana gospoda!

Evo je minula i treća godina, što se možemo zvati braća ovog slavnog društva, koji se je bio, kako Vam je poznato, velikom mukom utemeljio. Da ono cvate svetoviše, pozahvati mi se je ponajprije Vašem maru i slozi...!

Nije ni kasnije išlo bez problema - što je vidljivo iz izvještaja na sjednici od 12. srpnja 1896. koji završava slijedećim riječima:

"Gospodo! odstupajući Odbor prepušta Vašem sudu svoj rad te preporuča svoj gg. članovom, da marljivo zalaze u društvene prostorije, da bude Čitaonica rasla i cvala, tim ćemo posvjedočiti, da Čitaonica nije propala, nego da proti svim splotkam napreduje..."

Nažalost, daljnji tijek rada sjednica ne možemo pratiti jer zapisnici nisu vođeni od 12. VII. 1896. sve do 20. II. 1910. ili barem ne u ovoj knjizi.

Svakako je lijep podatak da je u biblioteci Čitaonice bilo 1910. god. "126 komada različitog štiva". Nije, međutim, nikako pohvalan podatak da u "posljednje tri godine nije nitko ništa čitao".

Tajnik zaključuje: "Žalostno!"

Očito je kriza Društva bila sve dublja, jer je početkom 1912. bilo svega 25 članova. Jedan od razloga isljučivanja relativno velikog broja članova bilo je neplaćanje članarine. Ta boljka, međutim, nije bila novijeg datuma. Problem neredovitog plaćanja članarine tretira se, između ostalog, u izvještaju za "društvenu godinu" 1894-1895. od 26. svibnja 1895: "Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača" - tako govori jedna poslovice u našem milom hrvatskom jeziku... Čim više članova Čitaonica imade, tim lakše može uspevati. Dākako da je sveta dužnost pojedinih članova da redovito plaćaju svoju godišnju članarinu, s te strane ima mnogo manjkavosti, pošto mnogo članova duguje i po veće svote za više godina. Već lanjske godine bijaše mnogo zaostatka, te je odbor tekuće godine učinio sve, što se je dalo učiniti, samo da čim brže zaostatke utjera. U to ime tjeralo se pismeno i

ustmeno. Njekoja gospoda članovi su se muževno odazvali, dočim su drugi jednostavno šutili. I te, na broju 2 brisalo se iz imenika članova. Druge pako, koji su i za više godina dužni, al imade ufanja, da će čim prije podmirit stari dug, pustilo se medju članove...

Uostalom, ako se i brisalo njekoje osobito vanjske članove, ipak Čitaonica iza zadnje glavne skupštine od 20. V. 94 poče malko napredovati, pošto je medjutim 15 novih članova ustupilo. Polag toga broji naše društvo sada 47 plaćajućih članova i to: I. reda 1, II. reda 1, a III. reda 45. Počastnih članova imade 4..."

Treba spomenuti da je prvi predsjednik, župnik Franjo Lazar, umro 1. VII. 1893. Od njegove smrti do prve sjednice održane nakon toga 17. XII. iste godine, dužnost predsjednika vršio je tajnik Matej Lazarić. Na navedenoj sjednici za novog je predsjednika izabran župnik Liberat Sloković, koji je ovu funkciju vršio vjerojatno do kraja djelovanja Čitaonice.

Dugo godina bio je tajnik Matej Lazarić. U zapisniku od 20. II. 1910. navodi se da je tajnik nadučitelj Petar Bolonić, a toga je dana izabran novi - Josip Macuka.

Prema podacima kojima raspolažemo prvi blagajnik bio je već spomenuti Mijo Buršić. Od 30. XI. 1890. tu je službu vršio Bolonić, koji je upravo na toj sjednici primljen u članstvo. On se 17. XII. 1893. zahvalio na službi radi premještaja. Na toj je sjednici izabran Antun Banko koji je ponovno biran 1894. i 26. V. 1895, ali se 12. VII. 1896. navodi kao blagajnik Vinko Zidarić. Nije jasno kada je izabran. Poznato je također da je 20. II. 1910. izabran novi odbor u sastavu: Liberat Sloković, predsjednik, Josip Macuka, tajnik i Matko Lazarić, blagajnik. Ova su trojica potvrđena i na idućim sjednicama, zaključno sa 9. veljače 1913. čiji nam je posljednji sačuvan zapisnik.

Na sjednici od 9. veljače 1913. donesena je odluka da se iduće, 1914. godine, svečano proslavi 25. obljetnica osnivanja Čitaonice. Ne znamo da li se ovaj naum i ostvario.

Iz spomenute knjige članova vidljivo je da je Čitaonica djelovala barem do 1920, jer su neki članovi (npr. Josip Turčinović Tomaš, Josip Macuka pok. Šime, Franjo Macuka, Valentin

Kopitar) uplatili članarinu u razdoblju od lipnja do listopada 1920. za iduću godinu.

Prateći zapisnike sjednica nailazimo na brojčano stanje članstva. Rekosmo da je Čitaonica na početku imala 34 člana koji su plaćali članarine. Broj članova rastao je relativno sporo, jer su neki bili brisani iz članstva, neki su sami odstupili, a vjerojatno je osim Lazara još netko umro.

Godine 1894. bilo je 37 redovitih članova, 1895. samo 47, 1896. pak 57, dok je početkom 1912. broj članova, kako smo vidjeli, spao na 25.

Za praćenje djelovanja Čitaonice od 1913. godine dalje, a i za razdoblje od 1896. do 1910. za koje zapisnici nisu sačuvani, trebalo bi pregledati druge izvore (suvremeni tisak i eventualne dokumente). Velik nas raspon vremena dijeli od tog razdoblja, ali je očito da Čitaonica još uvijek živi u svijesti mnogih starih Supetaraca i to po predaji. Bilo bi zanimljivo i s njima porazgovoriti o tome.

Iz već spomenute računske knjige vidljivo je da je kroz supetarsku Čitaonicu "prodefiliralo" preko 100 članova, uglavnom muškaraca, ali je bilo i nekoliko žena. Njihova zanimanja bila su različita: svećenici, učitelji, učiteljice, trgovci, zemljoradnici (kmeti) itd. (vidi popis članova u prilogu)

U posljednjem zapisniku od 9. veljače 1913. govori se o novoosnovanom "Omladinskom društvu". Članovima tog društva slobodan je ulazak u Čitaonicu i čitanje postojećih knjiga odnosno časopisa i novina.

Godine 1914. izbio je prvi svjetski rat. Već su stari Rimljani govorili da "Inter arma silent musae" (Za vrijeme rata muze šute - Dok oružje govori muze šute). Nakon rata Istra dolazi pod vlast Italije, a ova uskoro pod čizmu fašizma, koji je na ovim prostorima uništavao sve što je bilo hrvatsko i slovensko, odnosno što je bilo "inorodno". Ostala je, međutim, uspomena na brojna hrvatska i slovenska kulturno-prosvjetna društva, ostala je činjenica da je u vrijeme kad su se mnogi potpisivali križem, jer su bili nepismeni, u Istri djelovalo mnogo čitaonica u kojima su se ljudi družili te gospodarski, kulturno i nacionalno uzdizali. S tog stajališta ova visoka obljetnica Čitaonice u ovom lijepom mjestu srednje Istre svakako zaslužuje da bude obilježena i valorizirana.

PRILOG I: Popis članova čitaonice u Sv. Petru u Šumi:

U knjižici "Izkaz primitka i izdatka Hrvatske čitaonice u Sv. Petru u Šumi" nalaze se također prezimena i imena članova odnosno evidencija o plaćanju članarine. Treba reći da u toj knjižici nema prezimena i imena njenog prvog predsjednika Franje Lazara i prvog blagajnika Mije Buršića te nismo sasvim sigurni da li još netko nedostaje. Uz svako prezime i ime navodi se i datum primanja u članstvo, a navodimo i zanimanje ukoliko je ono navedeno u knjizi.

Članovi I. reda bili su župnik Liberat Sloković (od 1889) i Ernest Schvarz (od 1895). Članovi II. reda bili su Žic Ljubica (od 1902), Turčinović Josip (od 1901), Vrh Franjo (od 1903), dr. Šime Kurelić (od 1897). Članovi III. reda bili su Zidarić Vinko, učitelj, (od 1893), Bolonić Petar, nadučitelj, (od 1906), Lazarić Stjepan, kmet (znači seljak, poljoprivrednik), (od 1891); Češćut Ana, učiteljica, (od 1910); Branko Antun, kmet, (od 1889), Ljubičić Josip (od 1904); Lazarić Mate, kmet, (od 1889); Turčinović Bartul, kmet, (od 1900); Bratulić-Tončić Srećko (od 1901); Jop Srećko, kmet, (od 1912); Macuka Šime, kmet, (od 1889); Jurman Josip, poštar, (od 1901); Ujčić Josip (od 1914); Hekić Ivan (od 1901); Banovac Marče Josip, trgovac, (od 1913); Banovac Šime - Grče, kmet, (od 1889); Turčinović Frane, kmet, (1912), Banovac Valentin, trgovac, (od 1889); Benda Anzelmo (od 1914); Ujčić Ivan, željeznički stražar, (od 1889); Jop Mate, poljodolac, (od 1916); Ujčić Franjo, zidar, (od 1889); Jop Mate (od 1907); Ujčić Mate, zidar, (od 1889); Kraljić Josip (od 1901); Grubiša Ivan (od 1914); Bertoša Antun, trgovac, (od 1889); Baf Franjo, nadučitelj, (od 1899); Srblin Feliks (od 1910); Mohorović Ivan, kmet, (od 1889); Turčinović Ivan, krojač, (od 1904); Defar Šime, trgovac, (od 1890); Banovac Mate - Marče, kmet, (od 1906); Jurman Testor Vinko, kmet, (od 1906); Klemen Josip, zidar, (od 1917); Klemen Franjo, zidar, (od 1894); Banko Ivan, postolar, (od 1894); Ljubičić Joisp (od 1901); Vrh Mate (od 1903); Pamić Josip (od 1894); Nefat Karlo (od 1901); Banko Josip Dragutinov (od 1903); Dobrila Ivan, kmet, (od 1894); Udovičić Josip (od 1912); Udovičić Franjo (od 1895); Vrh Srećko (od 1895); Macuka Josip (od 1904); Lazarić Mate (od 1894); Banko Josip (od 1894); Srblin Mate (od 1903);

Ivić Antun, posjednik (od 1889); Dajčić Jakerle (od 1895); Kopitar Valentin (od 1920); Dajčić Dragovanac Ivan (od 1895); Hekić Josip, kmet, (od 1910); Lazarić Ivan (od 1895); Turčinović Josip (od 1903); Macuka Franjo (od 1895); Dajčić Josip, (od 1889); Macuka Josip Šimunov (od 1903); Bratulić Mate (od 1889); Turčinović Josip Tomašov (od 1906); Vretenar Ivan (od 1895); Vicel Marko (od 1904); Srblin - Katuca Josip (od 1895); Jurman Ivan (od 1903); Bratulić Perančić Antun (od 1904); Udovičić Srećko, zvonar, (od 1906); Srblin - Katuca Šime (od 1895); Ladavac Anton (od 1904); Juran Petar (od 1904); Jurić Antun - - Jopi (od 1899); Turčinović Ivan (od 1903); Macuka Josip Petrov (od 1904); Macuka Josip Franjov (od 1904); Banovac Lovrina Šime (od 1895); Kopita Marko (od 1893); Banovac Josip Šimunov (od 1904); Sturman Šimun (od 1895); Jurman Franjo (od 1903); Grubiša Ivan, željeznički stražar, (od 1904); Udovičić Nicefor (od 1904); Zgrablić Badulić Josip (od 1895); Jurman Josip Kamačić (od 1903); Dajčić Vide Josip (od 1909); Banovac Josip Šimov Grče (od 1904); Klemen Gašpar - Grčeti (od 1904); Sloković Josip, (od 1895); Hekić Franjo (od 1903); Glavičić Ignacij, kovač, (od 1904); Gljuščić Frane od Josipa (od 1906); Bratulić Srećko - Tončić (od 1896); Vicel Josip - Jukini (od 1900); Lazarić Josip (od 1904); Legiša Alfons (od 1900); Hekić Antun (od 1903); Gluščić Josip Matov (od 1903); Gluščić Franjo Matov (od 1903); Križmanić Josip, zidar, (od 1889); Vitulić Martin Mihovilov (od 1903); Vrh Srećko (od 1902); Dajčić Ivan Vidulin (od 1903); Krajcar Martin Antonov (od 1903); Krajcar Antun (od 1904).

PRILOG II: Novine i časopisi koje je pretplatom ili na drugi način dobivala "Hrvatska čitaonica" u Sv. Petru u Šumi:

časopisi: (uz naziv časopisa označavamo godine za koje je - prema navodima u knjizi - izvršena pretplata):

Katolička Dalmačija, 1895; Naša Slova, 1894-1904, 1907, 1909-1914; Dom i svijet i Zvekan, 1895, 1899-1903; Pučki list, 1895-1903, 1907-1909; Glasnik sv. Josipa, 1896 i 1897; Glasnik presv. Srca Isusova, 1896-1904, 1906-1907; Gosopina krunica, 1897-1901; Adriatische Post, 1899; Brivec, 1900. Kalendar "Danica" 1901. i 1910; Koledar "Pratika", 1902; Hrvatski vojnički

koledar, 1903, 1912 i 1913; Koledar Zvonimir, 1904; Koledar Zvekan, 1904; Pučki prijatelj, 1904, 1907-1911; Kmetovalec, 1904, 1911-1914; Ćirilo-metodski koledar, 1907; Prijatelj Naroda, 1906-1907, 1909-1915; Koledar Srca Isusova i Marijina, 1908-1912; Hrvatski kondoter, 1908; Istina, 1908-1912; Gospodarski vinogradski Koledar, 1910-1914; Gospodarski Vjestnik, 1910-1914; Domoljub, 1910-1915; Riečki Glasnik, 1911 i 1912; Almanah naše Gospe Lurdske, 1915; Gorička straža, 1920.

- knjige: V. C. Emin: "Na uzburkanom moru", 1895; Kratki nauk istarskim vinogradarom, 1899; sedam knjižica (šalaigre), 1904; Novi izborni Zakon Istre, 1908; Sieno ...", 1908; Zgodno štivo, 1908; Muka Isusova, 1910; Novi Pčelar, 1910; Zbirka zakona, 1912; Fr. Škarpa: Dva (?) poučna uzgojna pravca, 1912; Pravica vpoklicancev v vojno službovanje in njih družin, 1915.

mr. Jakov Jelinčić

T e m a   b r o j a: K O M P J U T O R I Z A C I J A   B I B L I O T E K A

ONLINE BAZE PODATAKA I KORISNICI

Osnovno sredstvo za prenošenje naučnih znanja su dokumenti - članci u časopisima, knjige i raznovrsne druge publikacije. Sistem dokumenata i sistem pretrage dokumenata omogućuje historijski kontinuitet nauke. Naime, redovan pristup intelektualnim sadržajima pojedinih naučnih disciplina je neophodan, jer je nauka kumulativna i bazira se na prethodnom radu. Nastali bi problemi u razvoju nauke i njenih disciplina da u svakom momentu nije omogućen pristup u njene resurse.

Praćenje literature u današnjem moru publikacija sve je teže i teže. Istraživanja su pokazala da svaki profesionalac godišnje pročitava prosječno 96 članaka iz časopisa, 15 knjiga, 44 tehnička izvještaja. Vrijeme utrošeno na to iznosi 126 sati za čitanje časopisa, 76 sati za čitanje knjiga, 111 sati za čitanje tehničkih izvještaja, što ukupno predstavlja 313 sati. Vrijeme je, naravno, novac i ovi utrošeni sati lako bi se dali pretvoriti u novčanu vrijednost. Kako skratiti to vrijeme, kako doći do izvora informacija i odabrati pravi dokument?

Današnji tempo razvitka nauke ne dozvoljava da se prati sva literatura iz određene oblasti. Mnoštvo takve literature i nedostatak vremena doveli su na scenu tzv. posrednike, tj. ljude koji se bave literaturom, razvrstavanjem, pribavljanjem informacija o mjestu gdje se nalazi grupiranjem znanja iz određenih oblasti. Izlazak računara na scenu, nastanak prvih baza podataka i njihov sve brži razvoj uvjetovao je situaciju u kojoj nekadašnji bibliotekari dobivaju nova obilježja, ali ono osnovno - davanje informacije o informaciji (u bilo kojem obliku ona bila pohranjena) ostaje isto. Danas smo svjedoci mogućnosti odumiranja takvih struka u nekim visoko razvijenim zemljama, ali to otvara nova pitanja o tome da li posrednici nestaju ili se s vremenom transformiraju i preživljavaju. Korisnici baza podataka mogu biti bibliotekari i informatičari i stvarni "krajnji korisnici" (učenjaci, ekonomisti i sl.). Velike organizacije

idu ka tome da imaju posrednike kakvi su bibliotekari i informatičari koji specijaliziraju online pretraživanje. Oni obično pretražuju bibliografske baze podataka, dok tekstovne (full-text) i numeričke najviše pretražuju stvarni korisnici (npr. inženjeri koji trebaju informacije za neki određen projekat).

U početnom razdoblju uvođenja i širenja online sistema za naučne i tehničke informacije, mnogo puta bila je ponavljana činjenica da su oni namijenjeni direktnoj upotrebi od strane krajnjeg korisnika (naučnicima, konstruktorima, tehnologima, učiteljima itd.). Posrednici (bibliotekari, informacioni ili INDOK specijalisti i dr.) mogu postati suvišni tek kad krajnji korisnici nauče koristiti online sisteme. Danas se takve tvrdnje praktično i ne čuju. Pokazalo se da je sa porastom informacione ponude i njene razgranatosti, a s obzirom na broj i različitost baza podataka, kao i ponuđača (host) od kojih svaki ima svoje poglede i rješenja i jezik za pretraživanja, nastala "gužva" i došlo do mogućnosti nesnalaženja krajnjeg korisnika u svemu tome. Mjesto za posrednika još uvijek postoji.

Prve dostupne baze podataka tražile su obučene osobe za pretraživanje i logičan slijed ukazivao je na bibliotekare kao potencijalne pretraživače. Polako dolazi do specijalizacije. I, ustvari, taj stupanj na kojem su bili neophodni specijalisti kao pomoćnici u pretraživanju, bio je najjednostavniji i najjasniji ako se promatra sa točke razgraničenja korisnika i posrednika. "Pretraživačka" situacija u 1977. bila je daleko jednostavnija nego danas. Postojali su oni koji postavljaju zahtjeve i traže informacije od svjetskih baza podataka, a eksperti su poznavali pristup tim informacijama. Nedostatak informacija o tome što je dostupno na raznim sistemima, kompleksnost pretraživačkog jezika i teškoće u komunikacijama putem novih telekomunikacionih mreža, sa hostovima preko oceana, zahtijevali su usluge obučene osobe. Dostupna tehnologija tražila je, jednostavno, tipkanje na terminalu koje nije davalo pomoć u premošćivanju teškoća pristupa."⁽¹⁾ Sada postoje raznovrsni sistemi i mehanizmi koji daju posredničku pomoć korisniku. Upliv jeftinih mikrokompjutera doveo je do zbližavanja između korisnika i računara. Razvijene telekomunikacije i softver

za njihovo korištenje (tzv. telematika) bile su još jedan korak u smanjenju barijere. "Modemi se danas automatski prilagođavaju brzini sistema s kojima kontaktiraju. Automatizirani poziv modemu danas je standard koji smanjuje greške i pojednostavnjuje postupke. Najbolji komunikacijski programi osiguravaju automatiziran sistem rada za procedure prijave (logon) i lozinke za udaljene kompjutere."⁽²⁾

Sistemi posredničke pomoći

Fenomen "mrežnih vrata" ili pristupa (gateway) - međusobne veze kompjutera postoji od 1985. godine. Taj sistem podržava neke od funkcija koje su obavljali posrednici i sistemi "korisničke pomoći". Pristup nudi korisniku široku lepezu baza iz jednog izvora i dozvoljava pristup novoj bazi bez specijalnog obračunavanja, bez nove lozinke i, ponekad, bez učenja brojnih novih i različitih protokola.

U području tehničkih informacija postoje takvi sistemi koji daju ekspertnu pomoć u izvođenju pretraživanja. Jedan od takvih sistema je Easy Net. On koristi jednostavan komandni jezik koji povezuje više različitih informacionih sistema. Easy Net omogućava pristup bazama sedam prodavača SDC Information Services, Pergamon Infoline, DIALOG Information Services, BRS, Newsnet Questal of Washington i VU/TEXT. Prijava za Easy Net obavlja se jednostavno preko ubacivanja broja kreditne kartice. Softver traži od korisnika da odabere sa "menua" predmet, osobu, mjesto ili organizaciju. Unutar jedne od tih kategorija pojavljuje se novi "menu" koji dalje specificira pitanje. Tada on sam pozove odabranu bazu, pretraži odgovarajuće informacije i pohrani ih.⁽³⁾

Došlo je do totalnog automatizovanja pretraživačkog procesa, tako da korisnik ne mora poznavati pretraživačke sisteme ili komunikacijske protokole. Ovo se odnosi na niz američkih sistema koji od korisnika očekuju minimalno znanje u pretraživanju koje se dalje provodi kroz različite sisteme i omogućava pristup i totalno neobučenim korisnicima. Ovdje spada Search Helper sistem Information Access kompanije, CANSEARCH (Cancer Search) program itd. "Search Helper" omogućava pretraživanje

tipa jednostavnih specifikacija (po autoru ili ključnoj riječi) koje se provodi na bazi odabranom iz malog broja predmetnih područja. Sistem ograničava izlazne podatke na 20 referenci, dizajniran je da daje brzo i jeftino pretraživanje ograničene vrste. CANSEARCH sistem osigurava pomoć u izboru rječnika tako da pokazuje na ekranu Mesh tezaurus termina koji se selektiraju dodiranjem ekrana i pomažu korisniku da formira korektno Bulovo pretraživanje. IT program dizajniran je upotrebom metode pravila ekspertnih sistema i obrađuje kompletnu proceduru izvođenja pretraživanja. Procedure povezivanja kompletno su automatizovane i otkrivaju greške, te ponovno izvode pretraživanje ako postoje greške u mreži i u procesu prijavljivanja.⁽⁴⁾

Korisnici jedino trebaju odabrati predmetno područje za pretraživanje i termine koji opisuju temu. Vodeći su kroz dijalog koji skuplja termine koje žele upotrijebiti i aranžira ih u korektnu formu za izvođenje pretraživanja. 1982. godine DIALOG uvodi Knowledge Index, a 1983. BRS predstavlja After Dark servis. Ponudene su specijalne noćne cijene i pojednostavljena pretraživanja strategija da bi se privukli krajnji korisnici (od kojih mnogi imaju kod kuće opremu - personalni računar, modem i telefon).

Knowledge Index nudi, vezano za svoje usluge, i dostavu dokumenata, što je atraktivno za korisnike koji ne žele imati posla sa bibliotekama i preferiraju dobivanje dokumenata na poslu ili kod kuće.

Za korisnike je zanimljivo i otkriće baza na optičkim diskovima, jer takve "lokalne" baze smanjuju troškove online korištenja određene baze.

Nakon svih ovih činjenica sasvim je opravdano zapitati se da li uopće ima mjesta za profesionalnog informatičkog radnika u budućnosti?

Odgovor bi trebao biti pozitivan, a ovisit će, u stvari, najviše od samih informatičkih radnika, njihove umjetnosti i želje da se održe u novom poretku stvari. Situacija se mijenja od jedne do druge baze podataka. Neke su koncipirane tako da je vrlo važna pomoć posrednika, druge (s obzirom na sadržaj) pažnju usmjeravaju na krajnjeg korisnika. Prije svega, postoje

neki aspekti tehničkog pretraživanja gdje je vrlo teško zamisliti zamjenika ljudskim sposobnostima (npr. patentno pretraživanje traži inteligentnog ljudskog posrednika). U mnoštvu tehničkih pitanja očigledan pristup ne daje zadovoljavajuće rezultate - potreban je netko upoznat sa strukturom baze i sa specijaliziranim tehnikama pretraživanja. Informacijski specijalist mora promijeniti svoju ulogu praktičara za ulogu konzultanta. "Informatički naučnik mora biti upoznat sa različitim izvorima informacija, treba znati savjetovati koji sistemi su korisni za krajnjeg korisnika... Informacijski službenik treba imati potpuno znanje u tri oblasti: - mogućnosti postojeće i razvojne tehnologije u dobivanju informacija, bilo interno ili eksterno: - stalni razvoj javnog pristupa informacijskim izvorima: - tehnike promocije informacijskih znanja."⁽⁵⁾

Očigledno je da nema mjesta za posrednike koji samo poznaju terminal i komandne jezike, nasuprot krajnjem korisniku koji ih ne zna. Usporedo sa napretkom baza podataka mijenjat će se i profesija posrednika, u smislu usavršavanja i podizanja njihovih znanja na jedan viši stupanj. "Kad su motorna vozila bila u povoju, imali smo profesionalne vozače. Sad svatko zna voziti, ali stvoren je novi spektar profesionalaca koji kreiraju mreže puteva kao odgovor na potrebe prognoze, koji dizajniraju puteve sigurne od udesa i snabdijevaju kartama naše oslobođene vozače. Informacijski naučnik devedesetih bit će naš instruktor vožnje i mehaničar za vozila, naš planer i kartograf."⁽⁶⁾

BILJEŠKE:

1. P. W. Williams: Does the Intermediary Still Have a Cost Effective Role. 10th International Online Information Meeting, London 2-4 Dec 1986, str. 163. Prilikom daljeg navođenja: Williams, Intermediary.
2. ibid., str. 164.
3. Prema E. Ferrarini: Getting the Most From Online Databases. Administration Management, 47 (8) 28-31, 1986, str. 29.
4. Williams, Intermediary, str. 164.
5. ibid., str. 166.

6. C. R. Clough: The Changing Role of Retrieval Systems and Specialists, 10 th International Online Information Meeting, London 2-4 Dec 1986, str. 183.

SAŽETAK

Online baze podataka svojom pojavom uvjetovale su nastanak jedne nove struke - informatičkog radnika, posrednika koji pomaže u pretraživanju informacija. Razvoj kompjutorske tehnologije uvodi na scenu i personalna računala, koja ruše barijere između korisnika i stroja. Uvođenje mnogih olakšica u pretraživanju velikih svjetskih baza podataka za krajnjeg korisnika uskoro dovodi u pitanje opstanak posrednika.

ABSTRACT

Online databases influenced the forming of a completely new profession - information experts or intermediaries who assist in information retrieval. The barrier between the user and the machine/ computer has been destroyed due to the usage of personal computers which are the result of the computer technology development. The introduction of various new work techniques into retrieval has helped the end user and at the same time endangered the existence of intermediaries.

mr. Tijana Barbić-Domazet

BIBLIOTEČNO-INFORMACIJSKI SISTEM DANAS I SUTRA

Vrijeme u kojem se nalazimo, sa svim njegovim posebitostima i teškoćama, zahtijeva od nas, a posebno od struktura koje do sad nisu radile na taj način, razmišljanje u tržišno-ekonomskom smislu.

Što to za bibliotekare i sve koji rade u toj djelatnosti znači? Prije drugih oni moraju shvatiti značenje odgovarajuće informacije na odgovarajućem mjestu, u pravo vrijeme. Ne prije nego što je informacija tražena, ali ni mnogo kasnije kad informacija zastari.

Zadatak je, znači, predvidjeti potrebe korisnika u najbližoj budućnosti i izaći pred njega s odgovarajućom,

njemu potrebnom informacijom, dakle postati **a k t i v n o** društveno koristan!

Kako to postići?

U Naučnoj biblioteci kompjuterski obrađujemo knjige i časopise, da time postaju dostupni svim sudionicima uzajamne katalogizacije priključenim na sistem pomoću mreže za prijenos podataka. U najbližoj budućnosti potrebno je osigurati stalno, ažurno i efikasno pretraživanje onih domaćih i stranih baza podataka koje su zanimljive za naše korisnike, što bi predstavljalo neprocjenjivu korist takvim načinom rada.

Naime, nekonkurentnost proizvođača na tržištu dijelom je uvjetovana sporošću ponude, visokom cijenom sirovina i nepoznavanjem potreba stranog tržišta. Stalnim praćenjem podataka o kretanju cijena sirovina, te odabir najpovoljnijeg ponuđača s najkraćim rokom isporuke, zatim praćenje natječaja za proizvodnju u okvirima proizvodnih programa radne organizacije za koju se vrši pretraživanje, nudenje već gotovih proizvoda na stranom i domaćem tržištu, i sve ostale pogodnosti takvog načina rada ubrzo donose pozitivne rezultate.

S druge strane, moguće je pratiti literaturu o najnovijim dostignućima u tehnologiji, a mogu se dobiti i čitavi članci iz mnogih poslovnih, bankarskih, medicinskih stranih časopisa i agencija (npr. Financial World, Financial Times, Reuter, UPI News, Time ili Health) - još istog dana kad su objavljeni.

Gdje smo danas?

Bibliotečno informacijski sistem : danas i sutra

U pulskoj Naučnoj biblioteci svladali smo obradu, unos i štampanje kataloških listića kompjuterskim programom razvijenim u Računskom Centru Univerziteta u Mariboru, koji je i nosilac projekta Sistema naučnih i tehničkih informacija Jugoslavije (SNTIJ).

Uključeni smo kao aktivni sudionici u stvaranje YUBIB-a, bibliografske baze podataka, knjige koje medubibliotečnom posudbom posuđujemo od drugih biblioteka naručujemo putem terminala, tako da narudžba stigne isti sat kad je i primljena, a

fotokopije članaka možemo dobiti putem telefaksa. Tako smo nedavno na hitan zahtjev stranke za manje od 24 sata pribavili fotokopiju članka koje je nekoliko dana ranije bio objavljen u stranom časopisu (koji nije bio u prodaji u Jugoslaviji). Iz tog primjera moguće je samo naslutiti korist koju bi privredne organizacije imale od najnovijih informacija iz znanosti, standarda, inovacija i sa tržišta d a n a s, kad je izražena potreba za takvom informacijom.

Naučna biblioteka Pula ima i koristi mogućnost pretraživanja na DIALOG-u (informacijski servis koji posreduje između nosioca informacije i korisnika, i koji ažurira baze podataka, a sjedište mu je u Californiji, SAD) čije su informacije dostupne 24 sata na dan, a ažurirane dnevno, tjedno ili mjesečno - prema vrsti informacija i baza (poslovna, medicinska, društveno-humanističke djelatnosti, bibliografske, faktografske itd.) Da zaključimo - potrebno je ponuditi i informirati s v e društvene i privredne strukture o mogućnosti za uspješnu suradnju na kreiranju, traženju i dobivanju p r a v i h informacija na pravom mjestu i u pravo vrijeme.

Sonja Bulešić, dipl. ing.

ZALAGANJE DBI-a ZA TRANSFORMACIJU KNJIŽNICA I IZGRADNJU BIS-a

DBI potiče preobražajne procese koji će klasične biblioteke u dogledno vrijeme preobraziti u bibliotečno-informacijske centre, što će kao dijelovi bibliotečno-informacijskog sustava uz knjigu raspolagati i drugim, nekonvencionalnim nositeljima znanja i informacija, kao i potrebnom informacijskom tehnologijom.

O osposobljenosti nekog društva da blagovremeno dođe do informacija potrebnih za poslove privređivanja, planiranja, odlučivanja i rukovođenja danas ovisi cjelokupan njegov gospodarski razvitak. Zbog toga smatramo da je izgradnja BIS-a jedna od pretpostavki daljnjeg razvitka bibliotekarstva našeg kraja.

I DBI traži, dakle, odgovore na izazove novog informatičkog društva koje svojom najnovijom generacijom kompjutora i

drugim tehničkim novinama pruža neslućene mogućnosti brzog i funkcionalnog transfera znanja, informacija, podataka.

Laserski grafosi, hologrami, ekspertni sustavi, elektroničke publikacije ... nisu samo puke sintagme, nego imperativ vremena u kome živimo. Ekspertni sistemi oslobodit će stručno osoblje rutinskih poslova; omogućiti savršeno obavljanje radnji i bez nazočnosti čovjeka, npr. i u vrijeme kada je osoblje odsutno, dakle bez posredstva čovjeka i stručnjaka.

"On-line" veze povećat će bibliotečno-informacijske kapacitete naših biblioteka ... za bogate resurse i banke podataka u Evropi i u svijetu.

Knjižnice kao bitan dio opće infrastrukture društva trebaju u ovom našem vremenu postati glavni oslonac tehnološkog napretka, mikroprocesne revolucije bez koje nema protoka znanja i informacija, a time ni općeg društvenog razvitka i blagostanja."

mr. Branimir Crljenko

/Iz referata o transformaciji knjižnica i izgradnji BIS-a podnjetog na god. skupštini DBI 5. travnja 1989.g./

OBRAZOVANJE KORISNIKA INFORMACIJSKIH SISTEMA

Osposobljavanje i obrazovanje korisnika bibliotečnih i informacijskih usluga sve je potrebnije u današnje vrijeme. Razvoj bibliotečne tehnologije, brz rast različitih vrsta informacijskih izvora, razvoj "on line" pretraživanja, te međunarodne mreže za prijenos podataka čine pristup informacijama sve složenijim. Odgoj korisnika informacija je proces gdje korisnik biblioteke postaje svjestan širine i broja knjižnih izvora, bibliotečnih usluga te informacijskih izvora. Korisnik treba naučiti kako se koriste pomoćni resursi, usluge i izvori.

Suvremena pedagoška znanost naglašava samostalan rad učenika kao osnovnu pretpostavku stjecanja znanja. Važno je naučiti, ali posebno bitno je kako učiti, tj. na koji način postići vještinu snalaženja u informacijama, kako brzo doći do prave informacije, kako tražiti, odabrati i vrednovati informacije.

Neki autori ističu i bibliotečno-informacijsku pismenost, želeći upozoriti na to da je stanovita osnovna sposobnost traženja informacija u suvremenom svijetu jednako potrebna za uspješan rad, iako ne i za opstanak, kao što je to nekada bilo čitanje, pisanje i računanje. Istovremeno se utvrđuje da pri porastu broja školovanih ljudi, opada prosječan stupanj obrazovanja. Uvijek ima više onih ljudi koji bi trebali znati nalaziti informacije, nego onih koji to stvarno znaju.

Obrazovanje korisnika postalo je u svim vrstama biblioteka redovna djelatnost. Biblioteke preuzimaju zadatak koji su visoke škole ispustile prije nekoliko decenija. B. Filo¹ kaže da je "ironija, da se studenti upoznaju sa instrumentima svoje struke, većinom i osnovama metodologije istraživanja, a da još uvijek iz mnogih škola odlaze diplomanti, koji ne znaju ništa više od toga nego da razlikuju biblioteku od knjižare."

Traženje informacija u biblioteci predstavlja rješavanje problema. Radi toga je potrebno poznavati informacijske izvore, bibliografsku strukturu i postupke pretraživanja.

"Bibliotekar se ne može i ne smije takmičiti sa stručnjakom. Mora se usmjeriti na pristup općem i specijaliziranom znanju, koje je drugačije znanje, komplementarno znanju stručnjaka."² Tako jasnu podjelu rada između znanstvenika i bibliotekara može donijeti samo bolja suradnja. Obrazovanje korisnika je prirodno širenje te suradnje.

U svakom slučaju zadatak je bibliotekara da pomogne korisniku u rješavanju njegovog informacijskog problema, a to se i dešava u referentnom dijalogu. Pošto su pitanja bitan element svakog referentnog procesa, Taylor (kako navodi B. Filo)³ je stupnjevao pitanja prema stupnju svijesti o informacijskoj potrebi i mogućnostima korisnika da je izraze pitanjem:

- 1) aktuelna, a neizražena potreba za informacijom,
- 2) svjesna potreba,
- 3) formulirana potreba,
- 4) potreba prilagodena informacijskom sistemu.

Ako korisnik nije naviknut na formalni informacijski sistem i ne poznaje bibliotekara i dokumentalistu, onda će postaviti samo posljednje, četvrto, već dobro definirano pitanje, uz koje često određuje i oblik materijala. Ako poznaje

informatora ili ga uvažava kao kolegu, proces traženja će započeti ranije, pa će tako biti i uspješniji. Četvrto pitanje je čisto rutinsko. "Prava funkcija bibliotekara u referentnom procesu je obrada pitanja sa korisnikom već na trećem stupnju, možda čak na drugom, te na osnovu cjelovitog spektra potreba korisnika, razvija najuspješniju strategiju pretraživanja."⁴

Zbog problema koje korisnicima zadaje formuliranje pitanja, najznačajniji zadatak obrazovanja korisnika je osposobiti studenta da formuliра pravo pitanje. Bit sadržaja obrazovanja korisnika je, prema tome, analiza istraživačkog, informacijskog problema. (prema Filo⁵)

Stupnjevi analize informacijskog problema⁶:

- 1) upoznavanje s područjem zadatka i nepoznatim izrazima,
- 2) podjela područja na manje cjeline,
- 3) određivanje odgovarajućeg oblika informacija,
- 4) procjena potrebne količine materijala,
- 5) određivanje potrebne kvalitete dokumenata,
- 6) procjena raspoloživog vremena,
- 7) pregled drugih struka, koje treba uzeti u obzir,
- 8) određivanje vrste materijala.

Najtipičnije metode obrazovanja korisnika informacijskih sistema su predavanja i pisane upute. Jednako korisnim pokazali su se i programirani tekstovi kojima se, za razliku od običnih uputa, omogućuje uvježbavanje korisnika za samostalno rukovanje raznim informacijskim pomagalicama (indeksi periodike), čime se bibliotekarima ostavlja više prostora za pojedinačne specijalne potrebe korisnika. Izgleda da su mnoga obučavanja korisnika koja se vrše u bibliotekama i u informacijskim ustanovama ipak fragmentarna, pa ni izdaleka ne dodiruju svu složenost i potencijale informacijskog komuniciranja. Radi toga je edukacija korisnika ušla u sve glavne dokumente Saveza društava bibliotekara Jugoslavije kao prioritarna problematika za razdoblje 1986-90. god.

"Proizvođači masovnih, tržišnih ili znanstvenih informacija vode više računa o plasmanu informacija nego o programima cjelovitog informacijskog obrazovanja različitih tipova korisnika. Korisnik informacija nije, dakle, informacijski obrazovan

ukoliko je vičan korištenju samo jednog tipa informacije (npr. znanstvenih informacija). Njegova se sposobnost ne ogleda samo u samostalnom pronalaženju različitih tipova informacija, već u emancipacijskom ovladavanju vlastitim potrebama za informacijama i metodologijom i etikom njihove primjene." ⁷ Učinak će biti najoptimalniji samo ako informacijska pismenost - pojam koji nadvladava zastarjele koncepte i informiranja i obrazovanja korisnika - postane sredstvo obrazovanja i tehnološkog kultiviranja na svim razinama edukacije.

Bilješke:

- 1) Filo B.: Teoretske osnove obrazovanja korisnika bibliotečno-informacijskog sistema, INFORMATIKA, Bgd. 3/85, s.153; 2) ibidem, 157; 3) ibidem, 159; 4) ibidem, 161; 5) ibidem, 161; 6) ibidem, 161; 7) Plevnik D.: Kada čovjek postaje korisnik informacija, INFORMATIKA, Bgd. 1/82, s. 17

LITERATURA:

- 1) Ban D.: Struktura informacijskih potreba korisnika, INFORMATIKA, Bgd. 1/79, s. 3-10
- 2) Edukacija korisnika bibliotečne grade, Plenum DB Rijeka, 19.3.1987, Rijeka
- 3) Filipi-Matutinović S.: Obrazovanje korisnika visokoškolskih biblioteka korišćenja izvora naučnih informacija, INF. Bgd. 2/83, 71-77
- 4) Filo B.: Bibliotečne instrukcije, KNJIŽNICA, Ljub. 1-4/75, 71-83
- 5) Filo B.: Izobraževanje uporabnikov informacijskih virov, referat na 10. skupštini SDBJ, Opatija, 19-20.3.1984.
- 6) Kako koristiti IB BDI (tečaj samoučenja), ur. D. Stančin-Rošić, NSB, Zgb. 1987.
- 7) Kastropil I.: Osposobljavanje učenika kao korisnika informacija, INF. Bgd. 1/79, 21-25
- 8) Obrazovanje korisnika informacijskih sistema, ur. B.Filo, Maribor, 1983 (šapir.)
- 9) Subotin L.: Permanentno obrazovanje korisnika - nastavnika visokih škola i studenata u univerzitetskim biblio-

tekama, I konferencija o informacijama SITH, Bgd. 1971.

- 10) Šlajpah M.: Uvajanje študentov prvih letnikov univerze v uporabo knjižnice in primarne vire literature, KNJIŽNICA, Ljub. 1-2/74, 48-57
- 11) Tadić K.-S. Jelušić: Obrazovanje korisnika znanstvenih informacija na Sveučilištu "V.Bakarić" u Rijeci, u: Obrazovanje za vlastiti tehnološki razvoj, Zgb.1985, s. 319-328
- 12) Tovornik S.: Uvajanje študentov višjih letnikov in podiplomskih študentov v vire literature, KNJIŽNICA, Ljubljana, 1-2/74, 40-47

Damjana Frančić

I n t e r v j u

KNJIGOM DO ČITATELJA

(Uz desetu obljetnicu djelovanja bibliobusne službe
Općinske knjižnice i čitaonice u Puli)

Bibliobus - pokretna knjižnica namijenjena zadovoljavanju potreba za pisanom riječi onih koji, zbog udaljenosti ili iz drugih razloga, nisu u mogućnosti koristiti postojeću mrežu knjižnica, djeluje u Puli od studenog 1978. godine. Njegova uloga u širenju i populariziranju knjige na ovom prostoru u proteklih je deset godina značajna i neprijeporna.

Nabavljen sredstvima puljskog i republičkog SIZ-a u oblasti kulture, bibliobus već jedno desetljeće obilazi i pruža bibliotečne usluge stanovnicima nekoliko desetina sela južne Istre, čitateljima prigradskih naselja, radnicima više industrijskih pogona. Posebnu pozornost poklanja djeci u udaljenim vrtićima, odnosno u područnim školama. Četiri tisuće knjiga "knjižnice na kotačima" putuje svojim korisnicima prema utvrđenom rasporedu dva puta mjesečno na 29 mjesta Pule i Puljštine. O dobrom funkcioniranju ovog približavanja knjige čitatelju bri-

nu dvojica uposlenih: knjižničar, koji je ujedno i vozač bibliobusa i bibliotekar-animator.

U proteklom razdoblju bibliobusna služba Općinske knjižnice i čitaonice u Puli imala je svoje uspone i padove. Najbolje rezultate u svom radu postigla je 1981.g., a najslabije u jubilarnoj, desetoj. Tako je 1981. godine broj upisanih članova bibliobusne knjižnice bio 1.544, broj korisnika - posjetitelja 12.869, a broj posuđenih knjiga 18.093, da bi u 1988. godini imao svega 482 člana, 4.190 korisnika-posjetitelja i 3.307 posuđenih knjiga.

- Broj korisnika usluga ovisi i o razini stručnosti i o inventivnosti animatorskog rada uposlenih u bibliobusu. Knjižnicu bibliobusa čini u pravilu 50 posto beletristike, 30 posto dječje književnosti i 20 posto stručne literature. Ipak, stvarna struktura fonda ove biblioteke je fleksibilna. Ovisi o potrebama i željama korisnika, koje se prate i istražuju, da bi se potrebni naslovi uzimali iz centralnog fonda naše knjižnice i unosili u bibliobus, kaže direktorica Općinske knjižnice čitaonice Nela Načinović koja se spremno odazvala pozivu na ovaj razgovor.

Funkcioniranje pokretne knjižnice ovisi i o dobroj informiranosti korisnika i to ne samo o vremenu kada dolazi vozilo, nego i o knjižnom fondu, o novinama u njemu, o najtraženijim knjigama.

- Da bismo postigli punu obaviještenost naših čitatelja, koristili smo razglasni uređaj bibliobusa, lokalni tiskak i radio, a povremeno o našim aktivnostima izradujemo plakate, tiskamo letke. Obavijesti o knjižnom fondu sada pružamo i preko kazete na kojoj je zvučna kulisa sa snimkom istarske pučke glazbe, što dolaske bibliobusa u male udaljene sredine čini još atraktivnijim.

Širenju knjige među radnike pridavala se uvijek osobita važnost pa je bibliobus ulazio u krug više industrijskih poduzeća. Posuđivalo se radnicima Trikotaže "Arena", "Badelova" pogona u Fažani, Tvornice laboratorijskog stakla "B. Kidrič" i drugima.

- Samo u Brodograđevnoj industriji "Uljanik" sada imamo pet postaja (Kasarna, Oprema, Otok Uljanik, Elektro i Održavanje) na kojima je znatna frekvencija posudbi ne samo beletristike, već i stručne literature.

Bibliobus je najveći broj korisnika uvijek nalazio među najmlađima. Posjeti Jugoslavenskom dječjem rekreacionom centru u Puntićeli su redoviti i djelotvorni. Osobite rezultate ostvarivao je u suradnji s osnovnim školama i njihovim područnim odjeljenjima.

U školama su organizirani satovi lektire i pričanja pročitano, promocije, izložbe, prezentacije novih naslova, susreti s književnicima, među kojima su stvaraoci čakavskog književnog izraza iz Pule i Istre bili posebno aktivni.

- Naročito smo uspješno surađivali s osnovnim školama u Banjolama, Galežani, Petehima, Malim Vareškima, Marčani i Ližnjanu. Njihove učenike su posjetili i čitali im svoje radove književnici M. Kušec, S. Femenić, I. Jakševac, A. Martić, V. Oreški, T. Bilopavlović, Z. Balog, I. Kušan i drugi

Teškoće koje su se sada javile nisu neznatne. Vozilo putujuće knjižnice staro je 11 godina, troškovi održavanja sve su znatniji ... Vodeći računa o demokratskoj komponenti posudivačke politike i o općoj dostupnosti publikacija kao o jednom od temeljnih etičkih načela u bibliotekarstvu, bibliotekari Pule i Istre stoje na stanovištu da se unatoč svemu trebaju iznaći rješenja za nastale poteškoće okodalg funkcioniranja bibliobusne službe u Puli.

- U godini kada obilježavamo 120. obljetnicu "Slavjanske čitaonice" u Puli i stoljeće čitaoničkog pokreta u Istri, koji je u više od 60 mjesta na poluotoku u onim teškim vremenima uspio otvoriti preko 70 čitaonica i knjižnica, mi ni ne pomišljamo da ovo društvo neće - unatoč svemu - iznaći sredstva za nastavak djelovanja naše bibliobusne službe, izjavila je na koncu N. Načionović.

Branimir Crljenko

V i j e s t i

Novoosnovana "Zbirka stare i rijetke građe" u Naučnoj biblioteci u Puli

U travnju prošle godine unutar Naučne biblioteke oformljena je "Zbirka stare i rijetke građe" koju vodi bibliotekar Bruno Dobrić. Do sada je dio ove građe bio smješten u trezoru, no to nije bila najvrijednija građa iz ove biblioteke, a velik dio ove nije bio obrađen (osim popisa najvećeg dijela rukopisa iz trezora koji je sastavio M. Debeljuh); osim toga, u ovoj biblioteci nalazi se znatan broj knjiga od 16. do 20. st. koje nisu obrađene i primjereno zaštićene. Stoga su otvaranjem ove Zbirke stvoreni uvjeti da se poslovi na ovom vrijednom dijelu bibliotečne građe stručno i kontinuirano obavljaju.

U dosadašnjem radu unutar ove Zbirke riješeni su osnovni prostorni uvjeti za smještaj građe. Osposobljena je zasebna soba - tzv. "trezorska soba" - za knjige nešto manje vrijednosti od onih koje su smještene u trezoru. U ova dva prostora smještene su mnoge stare knjige koje su se do sada nalazile u spremištu knjiga iz predratne biblioteke, iz Mornaričke biblioteke i one koje su nabavljene od 1949. do danas. Pregledavanjem neobrađenih knjiga koje su bile neadekvatno pohranjene u spremištu biblioteke izdvojeno je za ovu Zbirku 58 naslova knjiga u 115 svezaka (od toga je 15 knjiga iz 16. st. i 18 knjiga iz 18. st.). Među ovim novopronađenim starim knjigama ima veoma vrijednih djela (knjige Rudera Boškovića, G. R. Carlia, zemljopisni atlas iz 18. st. i dr.); ova će od sada biti obrađena i primjerenije čuvana. Na taj način izbjeći ćemo negativna iskustva nekih novijih zbivanja u bibliotekama SRH koja nam posvjedočuju da društvene institucije uočavaju vrijednost takve bibliotečne građe tek kada ova biva otudena ili - što je češći slučaj - uništena neprimjerenom pohranom

Zbirka je podijeljena u nekoliko cjelina: 4 inkunabule, "Croatica" - djela tiskana do 1860. godine koja su vezana za Hrvatsku temom, autorima ili mjestom tiskanja, knjige stranih autora tiskane do 1700. godine (i bogato ilustrirane knjige koje su tiskane i nakon 1700.g.), Stare i rijetke knjige iz Mornaričke biblioteke, rukopisi i korespondencija značajnih Istrana

iz prošlog stoljeća (A. Smareglie, P. Kandlera, Carla de Francesca, G. Dalla Zonce i drugih), novine i brošure iz NOB-a, stare razglednice Pule i ostalih gradova Istre.

Od ove grade do sada je u trezor smješteno 240 naslova starih i rijetkih knjiga (u 284 sv.) i sačinjen je njihov popis. Među ovima je 125 naslova knjiga iz Zavičajne zbirke Histrica koje su tiskane do 1860. godine. Od ovih posljednjih ističemo 27 naslova veoma vrijednih knjiga i brošura Matije Vlačića Ilirika (ukupno 34 svezaka). Između 33 naslova knjiga (u 40 svezaka) iz grupe Croatica koje su smještene u trezoru izdvajamo glagoljski "Časoslov rimski slovinskim jezikom" iz 1648, stare rječnike hrvatskog jezika Mikalje, Jambrešića, Belostenca i Della Belle, 3 djela Rudera Boškovića, djela Ivana Lučića, Ivana Lovrića, Ludovika Crijevića, djela na hrvatskom jeziku B. Kašića, J. Banovca, M. Lovretića, Citharu octochordu, Farlatiev "Illiricum sacrum". U trezorskoj sobi do sada je okupljeno oko 200 naslova knjiga stranih autora koje su tiskane u 17. st. i knjiga iz Zbirke Histrica i grupe Croatica tiskanih u 19. st. Potpuni popis ovih djela biti će uskoro sastavljen.

Djela iz ove Zbirke biti će predstavljena javnosti na izložbi u povodu Mjeseca knjige u SRH.

Bruno Dobrić

Knjižnica - animator kulturnog života

Nastavljajući višegodišnju tradicija organiziranja izložbi i animiranja kulturnog života u sredini svog djelovanja, Općinska knjižnica i čitaonica u Puli održala je i ove godine nekoliko zapaženih likovnih manifestacija.

U prostorijama knjižnice održane su dvije izložbe. Pod naslovom "Boja i oblik" Likovna sekcija Pedagoškog fakulteta u Puli izložila je stotinjak radova 20-etak autora. Bila je to smotra slika, reljefa, predmeta uporabne vrijednosti i drugih likovnih dostignuća studenata što ih vodi profesorica Vera Kos-Paliska.

Drugom izložbom predstavljena su ulja, akvareli i skulpture brodograditelja "Uljanika" Rajka Ivoševića.

Izborna skupština DBI

U Puli je 5. travnja ove godine održana redovna Izborna skupština Društva bibliotekara Istre. Po već ustaljenom redu, birana su radna tijela, novo predsjedništvo, podneseni su izvještaji o dosadašnjem radu i prijedlog programa za iduće razdoblje. Predsjednik Društva, Branimir Crljenko iskazao je priznanje Vladimiri Butković za veliki trud u obavljanju tajničkih poslova, Meri Babić za zalaganje pri financijskim poslovima, Borisu Biletiću za temeljit i predan urednički, lektorski i korektorski rad, te Mariji Petener-Lorencin za plodne sugestije i suradnju.

Na ovoj skupštini razgovaralo se o brojnim pitanjima stanja i razvoja bibliotekarske struke, a posebno je istaknuta važnost razvoja BIS-a Istre. Ujedno je formirana komisija za BIS kao nova sekcija Društva, radi započinjanja projektiranja i izgradnje komunikacijske mreže za područje Istre. Iznijeta je i informacija o 27. Skupštini HBD-a u travnju 1990. godine kojoj će kao delegati DBI-a prisustvovati N. Načinović, B. Crljenko i B. Dobrić.

Uz obilježavanje 120. obljetnice prve hrvatske čitaonice u Puli čuli smo od bibliotekara Bruna Dobrića zanimljivo izlaganje o temi: "Čitaonice i knjižnice Hrvata, Slovenaca i Čeha u Puli od 1869. do 1920. godine". Također je u maloj čitaonici Naučne biblioteke bila postavljena prigodna izložba istog sadržaja.

H. G.

O b a v i j e s t

" O K R U G L I S T O L " D B I

Stoljeće čitaoničkog pokreta u Istri

Obilježavajući značajne godišnjice: 120. obljetnicu "Slavjanske čitaonice" u Puli i 100. obljetnicu "Hrvatske čitaonice" u Svetom Petru u Šumi, u suradnji s Mjesnom zajednicom u Svetom Petru u Šumi a pod pokroviteljstvom SSRN Pazin, Društvo bibliotekara Istre organizira "okrugli stol" na temu "Stoljeće čitaoničkog pokreta u Istri". Svoje referate na ovoj tribini pročitat će:

1. Prof. Bruno Dobrić:
"Čitaonice i knjižnice Hrvata, Slovenaca i Čeha u Puli od 1869. do 1920.g."
2. Mr. Jakov Jelinčić:
"Stota obljetnica osnivanja Hrvatske čitaonice u Svetom Petru u Šumi",
3. Mr. Branimir Crljenko:
"Stoljeće čitaoničkog pokreta u Istri"
4. Dr. Josip Bratulić:
"Pogled u prošlost Supetrašćine".

Izlaganja će se održati u okviru "Mjeseca knjige 1989." u Narodnom domu Svetog Petra u Šumi, u petak 3. studenog 1989.g. s početkom u 17 sati.

O s o b n e v i j e s t i

Tijana Barbić-Domazet, bibliotekar informator u Naučnoj biblioteci, magistrirala je u lipnju ove godine na Odsjeku za opštu književnost i bibliotekarstvo Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Tema magistarskog rada bila je "Online baze podataka".

H. G.

D o d a t a k

"PRAVILA ČITAONICE U PULJU"

Igrom slučaja, upravo u vrijeme kada obilježavamo 120. obljetnicu Čitaonice u Puli - nakon što smo o tome izlagali na Skupštini DBI u ožujku ove godine i pisali u prošlom broju Vijesti DBI - došli smo do najvažnijeg svjedočanstva o ovoj čitaonici. To su "Pravila Čitaonice u Pulju" koja su tiskana 1870. godine u obliku brošure od 19 stranica, pisana dvojezično, hrvatsko-njemački.

Tekst Pravila nosi datum 1. listopada 1869. (str. 18). Kao što smo pisali u prošlom broju "Vijesti DBI" (str. 19) - na osnovi svjedočanstva Naše Sloge iz 1909. godine - ova Pravila potvrdilo je Namjesništvo 21. IX 1869. Iz istog izvora znamo da su tekst Pravila potpisali Ivan Rebula, Mate Rebrović, Anton Žitnik i Ivan Ravnikar.

Koliko je nama poznato, u dosadašnjim radovima u kojima se spominje ova Čitaonica tekst Pravila nije bio nigdje spominjan; stoga pretpostavljamo da ona nisu bila dostupna većini autora tih radova, te ih mi ovdje po prvi put u cjelini objavljujemo (v. prilog).

Ponovno pronalaženje Pravila ispunjava nam mnoge praznine u mozaiku ove čitaonice i ispravlja mnoge pogrešne pretpostavke o njoj. Tako saznajemo da je njezin naziv bio: "Čitaonica u Pulju", dok je na njemačkom naziv detaljniji: "Slavische Lesehalle" ("Slavenska čitaonica"). U 1. članu navedena je svrha Čitaonice, te odmah istaknut njezin općeslavenski karakter (što nam svjedoči o prisutnosti panslavističkih i ilirističkih ideja u Puli u to vrijeme, jer - ne zaboravimo - osim Hrvata, Talijana i Austrijanaca ovdje su živjele i manje skupine Čeha i Slovenaca). Istaknut je i širi kulturno-zabavni sadržaj djelovanja Čitaonice (pored čitanja, navode se i zabave, igre i pjevanje). Članovi br. 2-7 govore o načinu ućlanjenja, korištenja čitaonice i razrješavanja članstva. Očigledno je da Čitaonica nije bila potpuno otvorena za sve, mada je siromašnijim članovima omogućeno da plaćaju nižu članarinu (čl. 3)

Začuduje nas podatak o radnom vremenu Čitaonice od 8 do 24^h (čl. 5), što je i za današnje knjižnice neuobičajeno dugo vrijeme.

Članovi br. 8-13 određuju sastav i djelatnost odbora Čitaonice (koji je neka vrsta današnjeg upravnog odbora). Djelovanje glavne skupštine Čitaonice utvrđuju članovi br. 14-16, dok nam čl. 16 - koji utvrđuje način prestanka djelovanja Čitaonice - nadomješta nedostatak podataka kako je ona prestala djelovati. Ukoliko se to zbilo u skladu s ovim članom Pravila, možemo zaključiti da je cjelokupna imovina Čitaonice pripala nekom kasnijem čitaoničkom društvu "na korist slavenskoga naroda u okružju Puljskomu" (čl. 16). Tek u ovom podatku može se nazrijeti moguća povezanost Čitaonice sa Slavjanskom čitaonicom - nasuprot njihovom čestom pogrešnom poistovjećivanju. U svakom slučaju Čitaonica iz 1869. godine bila je preteča Slavjanskoj čitaonici i ostalim kasnije osnovanim čitaonicama i knjižnicama u Puli i Istri.

Bruno Dobrić

11185

PRAVILA ČITAONICE

U PULJU.

1870.
TISKARNA G. SERASINA.

Pravila ČITAONICE U PULJU.

---

§. 1.

Svrha ovoga društva (čitaonice) sastoji u čitanju slovinakih, a posajviše u jugoslavenskomu jeziku izlazećih periodičnih časopisa i knjiga. Izvan toga hoće se društvo postarati za čitanje i u drugim jezicima i po mogućnosti za zabave, igre i pjevanje slavenskih pjesama i. t. d.

§. 2.

U društvo može svaki izobraženi čovjek stupiti, koji u Pulju ili u pobliznoj okolici stanuje, ili koji poradi svojih posala samo za koje vrijeme se odaleči.

Tko želi u rečeno društvo stupiti imade jednoga odabranika (odbornika) do znanja staviti, koji to u odborničkoj sjednici pre-

STATUTEN

der
slavischen Lesehalle

ČITAONICA

IN POLA.

Polá 1870.
DRUCK VON G. SERASCHIN.

STATUTEN der slavischen Lesehalle (Čitaonica) in Pola

---

§. 1.

Der Zweck des Vereines ist das Lesen slavischer, insbesondere der in südslavischer Sprache erscheinender periodischen Zeitschriften und Bücher. Nebstbei soll auch für die Lectüre in anderen Sprachen und nach Möglichkeit für gesellige Unterhaltungen, Spiele, slavischen Gesang u. s. w. gesorgt werden.

§. 2.

Dem Vereine kann jeder Gebildete beitreten, welcher in Pola oder dessen nächster Umgebung seinen Wohnsitz hat, oder Vermöge seiner Beschäftigung nur zeitlich abwesend ist.

Wer den Eintritt in den Verein wünscht, hat dies einem der Ausschussmitglieder desselben bekannt zu geben, welches hierüber

dlaže. Svrhu primljuje zaprositelja odlučnje odbor sa većinom glasova u onoj sjednici u kojoj se to prinaša. Akoli tko nebi u društvo primljen bio, neima mu se uzrok neprimanja priobćiti.

Primljeni dobiju ulaznicu čitaonice.

§. 3.

Članovi čitaonice dieli se u domaće i vanjske. Domaći članovi t. j. oni koji u Pulju stanuju ulagaju za društvenu porabu svake godine 12 stotinjaka (forinta) vanjski pako šest stotinjaka, koja se svota na jedan put, iliti svaki mjesec po toliko unapried platiti ima. Manje mogućne u Pulju stanujuće osobe može odbor proti plaćanju godišnje svote od 6 stotinjaka u društvo primiti.

Ulaznina u društvo iznosi za svakoga člana bez razlike 2 stotinjaka koju član društva odmah, kako je primljen, položiti ima.

§. 4.

Čitaonica može i počastne članove imenovati, što odbor sa većinom glasova odlučuje. —

§. 5.

Prostorije čitaonice jesu od 8 sati u jutro do ponoći otvorene u koje doba svaki član društva pravo ima njih pohodjati.

Izvan toga stoji svakomu članu društva slobodno k svakoj zabavi u čitaonici svojom suprugom i porasliem kćerima doći i u svako vrijeme jednoga njemu dobro poznata stranjkoga u čitaonicu upeljati, koji se u prinadležću stranjaku knjigu upisati ima i čitaonicu kroz 14 dana zasobice bez ikakvoga položenja u novcu pohoditi može.

§. 6.

Ako jedan član društva odstupiti želi, ima on svoj polazak iz čitaonice odboru pi-

in der Sitzung des Ausschusses den Vortrag machen wird. Über die Aufnahme der Petenten entscheidet der Ausschuss mit Stimmenmehrheit in der Sitzung, in welcher die Aufnahme angeregt worden ist. Gründe, welche den Petenten von der Aufnahme ausschliessen, werden ihm nicht bekannt gegeben.

Die Aufgenommenen erhalten die Mitgliederkarte.

§. 3.

Die Vereinsmitglieder theilen sich in einheimische und auswärtige. Die Einheimischen, d. i. die in Pola ansässigen entrichten zu Vereinszwecken einen jährlichen Beitrag von 12 (zwölf) Gulden, die Auswärtigen von 6 (sechs) Gulden, welche in Vorhinein jährlich oder in monatlichen Raten gezahlt werden können. Minder Vermöglichen in Pola wohnenden Petenten kann die Aufnahme gegen Entrichtung des jährlichen Beitrages von sechs Gulden vom Ausschusse gestattet werden.

Die Eintritts-, Beziehungsweise die Einschreibgebühr beträgt für jedes Mitglied ohne Unterschied ein für allemal zwei Gulden, welche der in den Verein Eintretende nach seiner Aufnahme sogleich zu entrichten hat.

§. 4.

Der Verein kann auch Ehrenmitglieder aufnehmen, worüber der Ausschuss mit Stimmenmehrheit entscheidet.

§. 5.

Die Localitäten der Čitaonica werden täglich von 8 Uhr Morgens bis Mitternacht offen gehalten, in welcher Zeit jedes Vereinsmitglied zum Besuche derselben berechtigt ist.

Jedes Mitglied hat überdies das Recht, in die Čitaonica zu allen Unterhaltungen seine Frau und erwachsene Tochter mitzubringen und zu jeder Zeit einen ihm wohlbekannten Fremden unter gleichzeitiger Eintragung desselben in das aufliegende Fremdenbuch einzuführen, welchem es nachher gestattet bleibt, die Čitaonica vierzehn Tage hindurch ohne Entrichtung eine Gebühr zu besuchen.

§. 6.

Wenn ein Mitglied aus dem Vereine austreten will, hat es seinen Entschluss dem

smeno do znanja staviti i plaću za cijeli mjesec, u kojemu se on od društva dieli i splatiti. Isti neima pravo već položene svote nastrag pitati.

§. 7.

Koji isplaćenje svote pripadajuće na jedan mjesec poslje pismena upozivauja po dva puta neobavrši u roku od mjesec dana, ili onaj, koji poradi važnih uzroka od odbora i od šest zato odredjenih povjerenika od društva lüčen bude, prestaje član čitaonice biti.

Isti ima, ako bi opet u društvo stupio ulazninu položiti.

§. 8.

Odbor ima dužnost za dobro stanje čitaonice u svakom pogledu škrbiti i kućni red sastaviti, po kojemu se članovi društva vladiti imaju.

Isti miri razmirice medju članovima društva.

§. 9.

Odbor sastoji iz 12 članova i šest zamjenika, koji se od glavne skupštine biraju. Isti moraju u slavenskomu jeziku riečju i porom vješti biti.

Odbor bira medju sobom i izza svoje sredine predsjednika društva i njegovoga zamjenika, tajnika i blagajnika.

Kod biranja u glavnoj skupštini i u odboru odlučnje većina glasova.

§. 10.

Odbor ima se u obće jedan put na mjesec, u slučaju nužde i po pozivu predsjednika pako, ili njegovoga zamjenika, i više puta k sjednici sakupiti, kod koje najmanje šest članova od odbora pisutni biti moraju. Prieko zaltievanja trojice članova odbora jest predsjednik prinužden, odbor k sjednici sazovati.

Ausschusse schriftlich bekannt zu geben, und die monatliche Gebühr bis zu dem Tage seines Austrittes mit dem für den Monat, an welchem es aus dem Vereine scheidet, entfallenden ganzen Betrage zu entrichten.

§. 7.

Wer die Einrichtung des monatlichen Betrages ungeachtet zweimaliger schriftlicher Aufforderung binnen Monatsfrist unterlässt, oder aus wichtigen Gründen von dem durch Beziehung von sechs Vertrauensmännern verstärkten Gesamt-Ausschusse ausgeschlossen wird, hört auf Mitglied des Vereines zu sein.

Derselbe hat bei etwaigem Wiedereintritte in den Verein die Eintrittstaxe neuerdings zu entrichten.

§. 8.

Der Ausschuss hat die Verpflichtung für das Bestehen der Čitaonica in jeder Hinsicht Sorge zu tragen und eine die Mitglieder bindende Hausordnung zu verfassen.

Derselbe entscheidet bei Streitigkeiten zwischen den Vereinsmitgliedern.

§. 9.

Der Ausschuss besteht aus zwölf Mitgliedern und sechs Stellvertretern derselben, welche von der Generalversammlung gewählt werden.

Dieselben müssen der slavischen Sprache in Wort und Schrift mächtig sein.

Derselbe wählt unter sich und aus seiner Mitte den Vereinsvorstand und dessen Stellvertreter, Sekretär und Cassier.

Bei den Wahlen in der General-Versammlung und dem Ausschusse entscheidet die Stimmenmehrheit.

§. 10.

Der Ausschuss wird sich in der Regel monatlich einmal, nöthigenfalls auch mehrere Male über Einladung des Vorstandes oder seines Stellvertreters zu einer Sitzung versammeln, bei welcher wenigstens sechs Ausschussmitglieder anwesend sein müssen.

Über Aufforderung dreier Ausschussmitglieder ist der Vorstand gehalten, den Ausschuss zur Sitzung zusammen zu rufen.

§. 11.

Predsjednik ili njegov zamjenik ima čitaonicu (društvo) iz vana zastupati i sve pismeno komade društva podpisati.

§. 12.

Tajnik ima bilježenje pri držanju sjednice i otpravlja sve stvari k čitaonici spadajućih pismenih komada voditi i iste glavnoj skupštini ili sjednici odbora prenašati.

Istomu pripadaju još točno vodenje knjiga i novina čitaonice.

§. 13.

Blagajnik ima dohodke u novcu primati tekuća isplaćivanja namiriti i mjesečne račune odboru na nvidjenje i pregledanje točao predstaviti. Dalje ima isti na svršetku svake godine račune o porabi društvenoga imetka složiti, koji sa trojici od članova nepripadajućih k odboru uglavnoj skupštini za pregledanje predati imaju. Nedostatci, koji bi se snašli imaju se odboru za uzajedno popravljenje do znanja staviti.

§. 14.

Mjeseca Siječnja svake godine bude glavna skupština sročena za moći svrhu imetka i drugih okolnosti društva vieđati, kojoj se svi članovi društva pozvati imaju. Inače, pako skupljaju se članovi na vieđanje samo kod izvanrednih prigoda u društvu; i to iza pozivanja predsjednika ili onda ako bi najmanje 20 članova to zaželili. — Ovo zahlicvanje kao sve druge ostale želje imaju članovi u knjigu, nalazeću se za toj posao u prostorijama čitaonice upisati, i ina odbor takova predlaganja; ako zu od 10 članova podpisana u pretresivauje uzeti.

§. 11.

Der Vorstand oder sein Stellvertreter hat den Verein nach Aussen zu vertreten, und alle Schriftstücke des Vereines zu fertigen. —

§. 12.

Der Sekretär hat die schriftlichen Aufzeichnungen in den Sitzungen, so wie die Ausfertigung aller den Verein betreffenden Schriftstücke zu besorgen und dieselben in den Versammlungen des Ausschusses sowie bei den General-Versammlungen vorzutragen.

Demselben obliegt ferner die Evidenzhaltung der Zeitungen und Bücher des Vereines. —

§. 13.

Der Cassier hat die eingehenden Gelder zu übernehmen, die vorkommenden Zahlungen zu leisten und die Gebahrung monatlich dem Ausschusse zur Einsicht und Revision vorzulegen.

Ferner hat derselbe am Schlusse des Solarjahres die Rechnung über die Gebahrung mit dem Vereinsvermögen zusammen zu stellen, welchen drei Mitgliedern des Vereines, die nicht zum Ausschusse gehören, von der General-Versammlung zur Revision zu überweisen ist.

Allfällige Anstände sind dem Ausschusse zur Begleichung bekannt zu geben.

§. 14.

Im Jänner eines jeden Jahres wird die General-Versammlung zur Berathung über das Vermögen so wie die sonstigen Angelegenheiten des Vereines zusammenberufen, zu welcher alle Vereinsmitglieder einzuladen sind.

Sonst treten die Mitglieder nur zur Berathung aussergewöhnlicher Vorkommnisse des Vereines über Aufforderung des Vorstandes oder aber dann zusammen, wenn dieses von wenigstens zwanzig Mitgliedern des Vereines gewünscht wird.

Dieser Wunsch so wie alle anderen Anträge haben die Mitglieder in das in den Vereinslocalitäten zu diesem Behufe auf-

§. 15.

Zaključci većine u glavnoj skupštini nalazeći se članova imaju istu valjanost, kao da su bili od svih ukupnih članova viećani.

§. 16.

Akobi se čitaonica razvrći imala što samo glavna skupština odlučiti može pripane sva pokretnina sastojeća u knjigama novinama pokućtvom i u gotovomu novcu društva na korist slavenskoga naroda u orkužju Puljskomu, svrhu česa jošte potanje posljednja skupština naredjuje.

Dano u Pulju 1. listopada 1869.

gende Buch einzutragen und es ist den darin gemachten Vorschlägen von dem Ausschusse Rechnung zu tragen, wenn sie von zehn mitgefertigten Mitgliedern unterstützt erscheinen.

§. 15.

Die Beschlüsse der Majorität der in der General-Versammlung anwesenden Mitglieder haben dieselbe Giltigkeit, als ob sie von den gesammten Mitgliedern gefasst worden wären.

§. 16.

Sollte sich der Verein auflösen, wörtber nur die General-Versammlung entscheiden kann, oder aber aufgelöst werden, so fällt das gesammte in Büchern, Zeitungen, Zeitschriften, Einrichtungenstücken und im Baarem bestehende Vermögen der Čitaonica wohlthätigen Zwecken der slavischen Landbevölkerung im Bezirke Pola anheim, wörtber die letzte General-Versammlung entscheiden wird.

Pola, am 1. October 1869.